Centrum Agrarische Geschiedenis

Een schakel in de keten (1950 - nu)

Na 1950 slaat de landbouw voorgoed de weg in van grootschaligheid en specialisering. De doorbraak van de mechanisering laat een verregaande productiestijging toe.

Het Gemeenschappelijk Europees Landbouwbeleid legt in eerste instantie hier ook sterk de nadruk op, maar na 1990 verschuift de focus naar een breder georiënteerd plattelandsbeleid.

Aardappelrooimachine Goossens, getrokken door tractor John Deere Lanz, 1963, Collectie Maarten Martens en Davy Tandt, Landbouw en Machines.be.

Uitdagingen

Een aantal problemen raken de sector immers tot in de kern van zijn bestaan: de problematiek van de mestverwerking, de voedselcrises en hormonenschandalen. Tegelijk is er de groeiende impact van drukkingsgroepen op het functioneren van het gespecialiseerde landbouwproductiebedrijf.

Het verplicht de landbouwer tot grote investeringen op het vlak van technologie en veiligheid, wat dan weer de druk op het landbouwersinkomen verhoogt. Velen kiezen daarom bewust voor terug meer diversiteit in hun inkomen. Onder de noemer van multifunctionele landbouw gaan vele initiatieven schuil, gaande van biologische teelt over struisvogelkweek tot hoevetoerisme.

Door Bert Woestenborghs, 2006.

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Internationalisering van de landbouw

Na de Tweede Wereldoorlog worden de eerste concrete stappen voor een overkoepelende landbouwpolitiek gezet in het kader van de *Benelux*: Be(lgië) Ne(derland) Lux(emburg), nadien van de Europese (Economische) Gemeenschap.

Voor de landbouw in het algemeen en die van België in het bijzonder betekent het de start van een tijdperk waarin de boer alsmaar minder greep lijkt te hebben op de manier waarop zijn sector evolueert. Landbouw wordt een wereldgebeuren, onderhevig aan invloeden die zich niet meer alleen op de Belgische markt manifesteren.

Boerenbetoging in Brussel naar aanleiding van de verdergaande integratie van het landbouwbeleid en de openstelling van de grenzen, 1950-1960, Collectie Landbouwleven / Le Sillon Belge.

Betoging tegen het plan Mansholt in Brussel, 1971, KADOC KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Plan Mansholt

Europees Commissaris voor Landbouw Sicco Mansholt streeft een productiestijging na en wil daarvoor de structuur van de Europese landbouw drastisch hervormen.

De bedrijven worden als te klein ervaren, de boeren hanteren een te arbeidsintensieve productiewijze en bovendien volgen ze de marktontwikkelingen niet op de voet.

Daarom zijn grotere, economisch rendabele landbouwbedrijven nodig wat natuurlijk een inkrimping van het aantal landbouwondernemingen met zich meebrengt. Vanwege de (kleine) boeren lokt het Plan Mansholt enorme protesten uit, met als 'hoogtepunt' de boerenbetoging van 23 maart 1971 in Brussel.

Boterbergen en wijnmeren

In haar zorg voor zelfvoorziening legt de overheid na de Tweede Wereldoorlog het accent op de stijging van de productie. De boer krijgt van 'Europa' een gegarandeerde prijs voor meerdere producten en de Europese markt wordt afgeschermd.

De gevolgen blijven dan ook niet uit: boterbergen, melkplassen en wijnmeren. De kosten lopen begin jaren 1980 zodanig hoog op dat maatregelen niet kunnen uitblijven.

Plaatsbezoek in de industriële melkerij Mercelis uit Destelberge, ca. 1950 -1959, Collectie Mercelis.

Onderhoud van knotwilgen door landbouwer, ca. 1990 - 1999, Boer en Tuinder (Boerenbond).

Plattelandsbeleid

Vanaf halverwege de jaren 1980 wordt daarom in Europa de knop omgedraaid door de invoer van quota en kwaliteitsmaatregelen en de beperking van prijsstijgingen.

Vanaf 1992 wordt de boer bovendien niet langer alleen als voedselproducent beschouwd, maar mee ingeschakeld in een breder plattelandsbeleid als landschaps- en milieubeheerder, de zogeheten tweede pijler van het landbouwbeleid. De overschotten verdwijnen geleidelijk, hoewel het zoeken blijft naar een evenwicht tussen productie en inkomen.

Van mechanisering naar automatisering

Met uitzondering van de algemeen verspreide dorsmachines en de graan- en grasmaaiers bleef het mechaniseringsniveau van de Belgische landbouw voor de Tweede Wereldoorlog zeer beperkt.

Constructie en onderhoud van landbouwmachines gebeurde in de Belgische landbouw lange tijd via lokale vertegenwoordigers, in dit geval van de Amerikaanse constructeur McCormick, ca. 1950-1959,Collectie Landbouwleven / Le Sillon Belge

Boerin in zondagse kledij poseert met twee handmelktoestellen, ca. 1960-1969, Collectie Landbouwleven / Le Sillon Belge.

Klein begonnen ...

Vanaf 1950 komt de mechanisering in een stroomversnelling: eerst de veralgemening van de tractor, later de introductie van de geïntegreerde machines die meerdere handelingen gelijktijdig kunnen uitvoeren.

Typisch voor de Belgische landbouw is het bestaan van vele lokale fabrikanten -vaak de geëvolueerde dorpssmid- die met eigen en aangepaste werktuigen lange tijd mee het machinepark van de boer uitrusten.

De melkmachine moet aanvankelijk opboksen tegen heel wat argwaan. De kleine boer met vijf tot tien koeien wint er weinig tijd mee en vreest bovendien voor uierontstekingen en ander onheil. De groei van de veestapel op de boerderij maakt het voordeel van de tijdsbesparing echter zo groot dat vanaf de jaren 1960 de melkmachine algemeen wordt verspreid.

Groot, groter, grootst

De vervanging van arbeid door machines en de groeiende nood aan moderne en rationele bedrijfsgebouwen maakt de landbouw alsmaar kapitaalintensiever. Aanvankelijk is het voor de boer nog lonend zelf in te staan voor de aanschaf van machines.

Maar de complexiteit van de hoogtechnologische machines, plus het feit dat vele ervan jaarlijks slechts voor een korte periode worden gebruikt, doet de sector grotendeels evolueren naar het inschakelen van gespecialiseerde loonwerkersbedrijven.

Melkrobot, in: Felius, Marleen en Fokkinga, Anno, 'De koe', Thoth, Bussum, 2001, ©Reed Elsevier Nederland BV.

Automatisering

De meest moderne melkmachines zijn melkrobots. Het systeem werkt volautomatisch waarbij de computer elk dier herkent en alle gegevens bijhoudt (zoals melkgift, lichaamstemperatuur, mogelijke ziektes). De gewonnen melk wordt al lang niet meer in melkbussen verzameld, maar in moderne koeltanks. Het ophalen van de melk door de zuivelbedrijven verloopt zo veel eenvoudiger.

Vanaf de jaren 1980 duikt in toenemende mate de computer op in het landbouwbedrijf. Het laat toe om de vermindering van het aantal arbeidskrachten in de landbouw op te vangen en tegelijk ook om verschillende processen steeds verder te automatiseren.

Volautomatische machines en installaties vereisen echter ook een specifieke behandeling. Opleiding en bijscholing zijn voor de hedendaagse boer dan ook vanzelfsprekend. Bovendien kunnen de investeringskosten voor dergelijke apparatuur zeer hoog oplopen.

Centrum Agrarische Geschiedenis

Intensief, grootschalig en gespecialiseerd

Schaalvergroting, mechanisering, arbeidsuitstoot en marktimpulsen sturen de landbouwbedrijven na de Tweede Wereldoorlog geleidelijk, maar onomkeerbaar in de richting van verregaande specialisatie.

De specialisatie heeft ook tot gevolg dat de boer steeds meer gebruik maakt van intermediaire producten (veevoeders, meststoffen, bestrijdingsmiddelen en zaaigoed) die door gespecialiseerde ondernemingen worden geleverd. Het verhoogt zijn afhankelijkheid van firma's waaraan hij niet zelden contractueel gebonden is.

Tarweveld, 1994, Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw (VILT).

Voedersilo's bij varkensbedrijf, 2004, Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw (VILT).

Niet voor kleine jongens

Hoe langer hoe meer is de boer een schakel in de keten van de voedingsindustrie en heeft hij moeite zich te handhaven als autonome productie-eenheid.

Bij de akkerbouwbedrijven zet zich vooral een schaalvergroting door die tegelijk gekoppeld wordt aan een regionale specialisering. Graan, bieten, aardappelen worden verbouwd in die regio's waar de bodem hiervoor het meest geschikt is.

Ruilverkavelingsprojecten worden vanaf de jaren 1950 opgezet om de verspreid liggende, vaak kleinere percelen te groeperen en de aanleg of verbetering van wegen aan te pakken. In het dichtbevolkte Vlaanderen is bedrijfsuitbreiding niet altijd vanzelfsprekend. In vergelijking met enkele decennia terug is het gemiddelde akkerbouwbedrijf weliswaar gegroeid, maar blijft het in vergelijking met het buitenland relatief klein.

Inrichting van de open ruimte

De impact op het landschap van de klassieke ruilverkaveling is al te drastisch zodat vanaf de jaren 1990 wordt geopteerd voor landinrichting. Op die manier wordt niet alleen de productiegerichte landbouw gediend, maar streeft men ook een samenwerking na met de andere betrokken partners op het platteland.

Landinrichtingsgebied, 2004, Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw (VILT).

Overleg tussen de verschillende partijen moet leiden tot een "overigens moeizame" consensus. Daarbij worden boeren, milieubeweging en gemeentelijke en overheidsbesturen ingeschakeld voor het beheer van de open ruimte.

Door tractor getrokken éénrijige maïshakselaar met begeleidende getrokken laadwagen, 1970-1975, Collectie Maarten Martens en Davy Tandt, Landbouw en Machines.be.

Wonderteelt?

Door de groeiende veestapel komt vanaf de jaren 1950 maïs op als alternatief voor de voederbieten. Maïs heeft als voordeel dat het rendement per hectare vrij hoog ligt terwijl de teelt geen specifiek vruchtbare grond behoeft.

Integendeel, maïs heeft de eigenschap om vrij grote hoeveelheden mest te kunnen verwerken. Op korte tijd bepaalt de hoge plant mee het landschap, soms tot ergernis van wie tussen de muur van groen zijn weg moet volgen.

Fruit- en groententeelt

Vanaf de jaren 1950 kenmerkt de fruitteeltsector zich door het rooien van de hoogstamboomgaarden en de geconcentreerde aanplant van laagstambomen. De ontwikkeling en commercialisering van de Jonagoldappel vanaf de jaren 1970 heeft bijgedragen tot een grotere regionale spreiding.

Het laatste decennium kent de Conférencepeer een grote opgang en worden enkele nieuwe appelrassen met

Perenteelt in Haspengouw, nabij Sint-Truiden, 2000-2012, © Jan Crab.

succes geïntroduceerd om de tanende populariteit van de Jonagold op te vangen.

De tuinbouw evolueert tot slot in twee richtingen. Enerzijds is er de teelt onder glas die zich vooral in de regio rond Mechelen manifesteert. Daar wordt het gros van de oogst verhandeld via de Mechelse veiling, de grootste coöperatieve veiling in Europa.

Anderzijds is er de ontwikkeling van de teelt in open lucht rond Roeselare waar de groenten in eerste instantie bestemd zijn voor de diepvriesindustrie. Hier wordt bijna uitsluitend met contractteelt gewerkt.

Zogende biggen bij zeug, 2004, Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw (VILT).

Meer varkens dan mensen

Vlaanderen telde tot voor kort meer varkens dan mensen. De bij uitstek niet-grondgebonden varkensteelt is bijgevolg geschikt voor bedrijven met een kleinere oppervlakte. De tendens tot schaalvergroting én de noodzaak om de mest te verwerken verplicht de boeren tot de aankoop of de pacht van vaak dure gronden.

Imagoproblemen als gevolg van de verschillende crises rond de eeuwwisseling (varkenspest, hormonen, antibiotica), de bijzonder lage marktprijs en verschillende uitstapregelingen voor varkensboeren het aantal varkens in zijn geheel doen dalen.

Kippen en eieren

Na de Tweede Wereldoorlog kent de pluimveestapel een enorme groei. Behalve leghennen worden ook steeds meer vleeskippen gehouden. Kip is niet langer het voorrecht van de rijkere burger, maar wordt een haast banaal dagelijks consumptieproduct.

In de pluimveesector is de concentratie enorm: weinig, maar zeer grote bedrijven. Bovendien is er een sterke verwevenheid met de mengvoederindustrie en de slachthuissector.

Controle van 'panklare' kippen in een kippenslachterij, 1970-1979, KADOC - KU Leuven.

Centrum Agrarische Geschiedenis

Actuele uitdagingen

Mestoverschotten en een aantal crises in de veehouderij hebben het 'vervuilende' imago van de landbouw geen goed gedaan. Ondertussen kampt de sector met verouderings- en kapitaalinvesteringsproblemen die haar minder interessant maken voor eventuele opvolgers.

Het is voor de boer dan ook vaak balanceren op de slappe koord tussen dierenwelzijn, milieu en economische rendabiliteit. Wel is er de jongste jaren een groeiend besef bij de consument dat ook boeren niet meer zijn dan een schakel in de keten.

Runderen van Van Den Berghe op de Vette Veemarkt van Zomergem, ca. 1975-1990.

Mestinjectie op het veld, 2004, Vlaams Informatiecentrum over Land- en Tuinbouw (VILT).

Dampend goud van weleer

Stalmest was eeuwenlang een gegeerd en zelfs noodzakelijk bijproduct van de hoevedieren. De massale overschakeling naar niet-grondgebonden varkens- en pluimveehouderij heeft evenwel tot ernstige problemen inzake mestoverlast geleid.

De overschotten van vandaag leiden tot verontreiniging van het oppervlaktewater en een te hoog mineraalgehalte van de bodem. Overheidsmaatregelen via de verschillende Mestactieplannen (MAP) moeten de boeren dwingen om hun mestproductie onder controle te houden. De dreiging van boetes hangt de boeren dan ook voortdurend boven het hoofd.

Pest en andere ziektes

Het invoeren in 1990 van een Europees verbod op het vaccineren van varkens leidt tot het opnieuw uitbreken van de klassieke varkenspest in België. De ziekte is niet gevaarlijk voor de mens, maar om uitbreiding te voorkomen worden honderdduizenden dieren preventief gedood.

Mond- en klauwzeer (MKZ) bij runderen is een andere oude bekende. Opnieuw zorgt het instellen van een vaccinatieverbod voor een herintrede. Veel aandacht gaat in de pers eveneens uit naar de gekke-koeienziekte (BSE) en de dioxinecrisis in 1999.

In 2006 zorgde het uitbreken van de vogelgriep ervoor dat preventief in heel Vlaanderen pluimvee moest worden opgehokt met netten.

De veeteeltsector heeft zeker te lijden onder de overmedicalisering. Preventieve antibioticakuren of overdadige toediening van geneesmiddelen komen nog veelvuldig voor. Ook de hormonenproblematiek mag niet onvermeld blijven. Gedreven door winstbejag gebruiken veehouders allerlei hormonen om het vetmesten van vooral runderen te bevorderen.

De moord op hormonenjager en veearts-keurder Karel Van Noppen in 1995 is een katalysator in de mentaliteitswijziging bij consument en overheid. Het bewaken van de voedselkwaliteit en veiligheid is vanaf 2000 tevens de opdracht van het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid, opgericht als antwoord op de jongste crisissen in de landbouw en voedingsnijverheid.

Pfizer: Terramycine in uw voeders, advertentie voor antibiotica, ca. 1950-1975.

Een familie 'in het vlas', inclusief kinderen, 1930 - 1955, Digitale Collectie Vlaserfgoed Provincie West-Vlaanderen.

Gezocht: opvolgers

Het is vandaag niet meer vanzelfsprekend om het landbouwbedrijf van de ouders over te nemen, laat staan een volledig nieuw bedrijf op te starten. Er is de serieuze financiële drempel, maar ook de werkdruk en het minder fraaie imago van de landbouw doen velen uitwijken naar andere sectoren.

Bijna de helft van de zelfstandige landbouwers is ouder dan 55 jaar. Een verdere spontane afname van het aantal bedrijven in België zal het logische gevolg zijn.

Opvallend in de voorbije decennia is ook de vaststelling dat het gemiddelde officiële landbouwersinkomen van de zelfstandige boer steeds lager ligt dan dat van de andere beroepsgroepen. Vele boeren kiezen daarom voor meer bestaanszekerheid via contractteelt.

In de structuur en de herkomst van het landbouwersinkomen spelen subsidies bovendien een steeds grotere rol. De hoge investeringskosten en de beperkte alternatieve beroepsmogelijkheden 'eens boer, altijd boer' hebben tot gevolg dat pas op het moment van de opvolging het landbouwbedrijf verdwijnt.

In cijfers

De daling van het aantal bedrijven is al in het begin van de 20ste eeuw ingezet, maar zeer velen blijven actief in de sector in bijberoep. Na 1950 zal het aantal beroepsbedrijven dalen van zowat 215.000 tot 60.000 in 2000.

Het aantal tewerkgestelden in de sector vertoont ook een dalende tendens: rond 1950 is nog 14% van de beroepsbevolking actief in de landbouw, in 2000 niet meer dan 1,8 %. Het landbouwareaal vermindert in dezelfde periode van ongeveer 1,8 miljoen hectare tot circa 1,4 miljoen hectare in het begin van de jaren 1980.

De lichte stijging sindsdien is wellicht te verklaren door een exactere aangifte en controle van de gronden. Terzelfdertijd neemt de gemiddelde bedrijfsoppervlakte toe van 7 hectare in 1950 tot ongeveer 34 hectare in 2000. In feite is dit cijfer weinigzeggend, want de relatief kleine tuinbouw- en intensieve veeteeltbedrijven trekken het gemiddelde behoorlijk naar beneden.

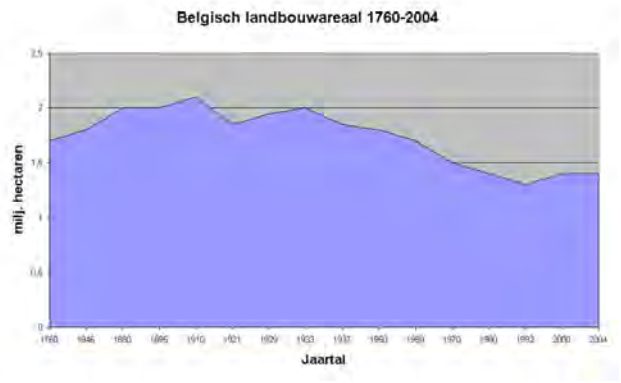

Evolutie van het landbouwareaal tussen 1760 en 2004, uitgedrukt in miljoen hectare.

Professionalisering

In de hoogtechnologische landbouw van vandaag met haar veelvuldige administratieve en financiële verplichtingen moeten moderne landbouwers zich permanent bijscholen.

De landbouwers moeten een meer dynamisch beleid voeren, met meer risico-investeringen. Behalve praktijkervaring moeten boeren continu nieuwe kennis vergaren door zich te informeren. Gespecialiseerde cursussen en voordrachten van de landbouworganisaties en de overheid worden actief gevolgd.

Onderzoeks- en proefcentra zijn belangrijke informatiebronnen voor het aanreiken van nieuwe toepassingen en het oplossen van praktische problemen. Ook de commerciële bedrijven brengen via hun vertegenwoordigers de boer op de hoogte van de laatstste ontwikkelingen.

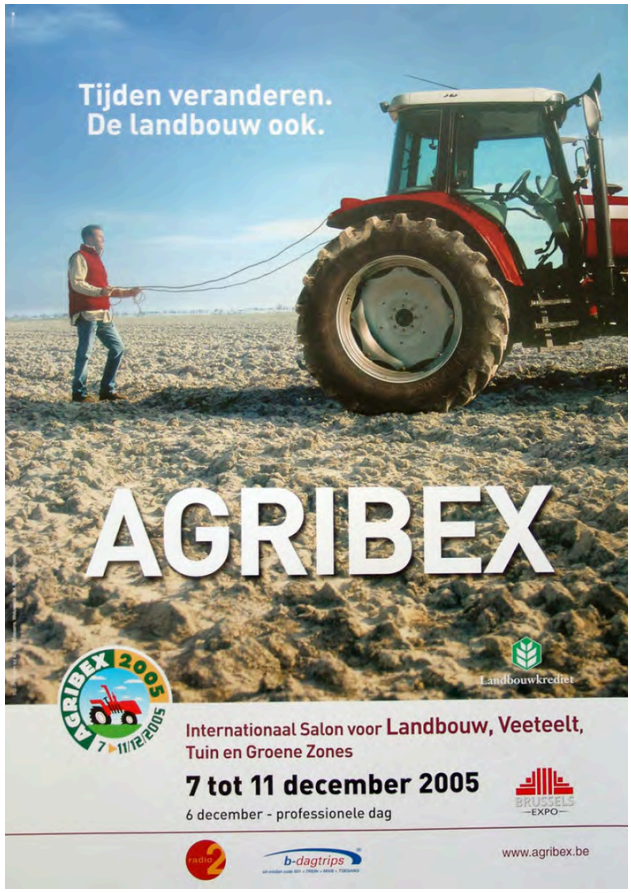

Affiche Landbouwsalon Agribex in Brussel, 2005, Archief Agribex.

Leerlingen aan het werk in de laagstamboomgaard van het Biotechnisch Instituut van Sint-Niklaas, 2006, Collectie Broederschool Biotechnische & Sport Sint-Niklaas.

Lessen om te volgen

Landbouwers hebben lange tijd een lagere scholingsgraad gehad dan de gemiddelde Belg. Het landbouwonderwijs heeft moeite om de evolutie in de sector te volgen en velen hebben bedenkingen bij het te theoretische dan wel het verouderde praktijkonderricht.

De daling van de leerlingenpopulatie en de sluiting van heel wat scholen nopen tot een heroriëntering. Er ontstonden nieuwe studierichtingen zoals dierenverzorging of tuinonderhoud. Steeds meer meisjes én meer jongeren die afkomstig zijn uit een niet-agrarisch milieu hebben het landbouwonderwijs recent een nieuwe impuls gegeven.

De landbouwer krijgt bovendien in zijn dagelijks beheer te maken met een grote administratiedruk. Er moet een bedrijfsboekhouding onderhouden worden en de overheid vraagt de nodige administratieve formaliteiten te vervullen.

Wil de boer kosten recupereren of in aanmerking komen voor subsidies vraagt dit tevens een grondige aanpak van het papierwerk. Het betekent wel dat de boer steeds meer tijd moet besteden aan beheer en organisatie van de papierstroom.

Wetenschappelijke basis

Nog meer dan voorheen doet de landbouwer vandaag beroep op wetenschappelijk onderzoek dat hem kan helpen zijn bedrijf zo efficiënt mogelijk uit te baten.

Bodemanalyses of ziektebepaling bij dieren en planten zijn gemeengoed geworden. Hoe langer hoe meer wordt bovendien in laboratoria actief gezocht naar microbiologische toepassingen waarvan de mogelijkheden eindeloos lijken.

Uitzending van 'Voor Boer en Tuinder', uitgezonden op 14/10/1984, geregisseerd door Dirk Everaert en gepresenteerd door Paul D'Hoore. De uitzending ging over de selectie van groenten- en plantenzaden en staat in het teken van 100 jaar Ministerie van Landbouw. ©VRT

Centrum Agrarische Geschiedenis

Multifunctionele landbouw

Ondanks zijn conservatieve imago heeft de landbouwer zich altijd "misschien noodgedwongen" aangepast aan de sterk veranderende productie-omstandigheden.

De laatste decennia zijn er alsmaar meer landbouwers die radicaal nieuwe wegen verkiezen, los van de bestaande toeleverings- en distributiekanalen. Anderen doorbreken de eenzijdige herkomst van hun inkomen door andere inkomstenbronnen aan te boren.

Struisvogelkweek in Vlaanderen, 1990-1999, Boer & Tuinder, Boerenbond.

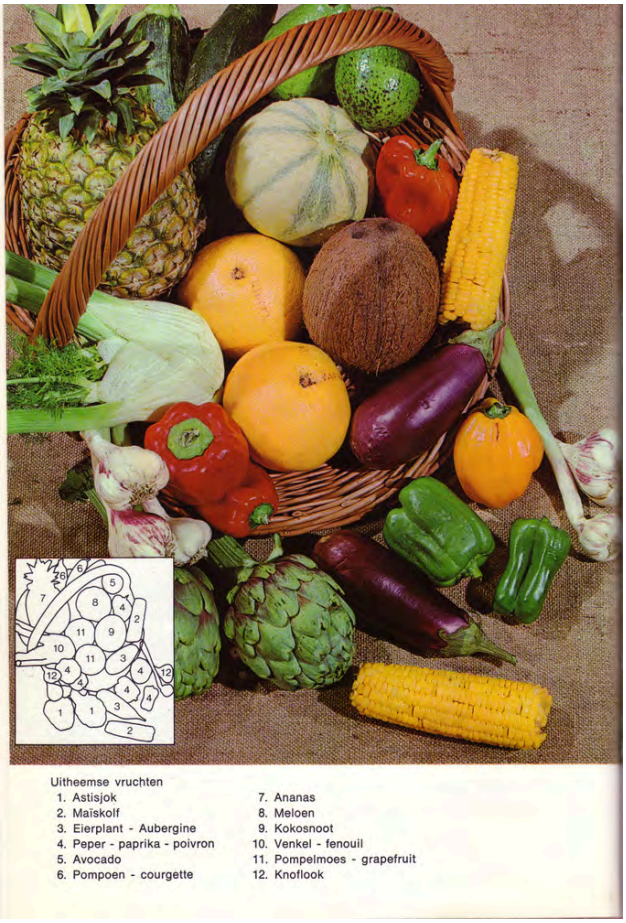

Exotisch fruit en groente in Ons Kookboek, 1985, Boerinnenbond.

Flexibeler dan gedacht

De landbouw profileert zich steeds meer als een niet onder één noemer te vatten begrip. De term multifunctionele landbouw komt hier misschien nog het dichtst in de buurt.

Wat er vandaag op ons bord ligt, weerspiegelt ten dele de wereldburger die we geworden zijn. Vruchten, zoals de kiwi die eind jaren 1970 nog absoluut exotisch waren, zijn gemeengoed geworden.

Meer zelfs, de landbouwer hier probeert zijn graantje mee te pikken in die drang naar exotisme bij de consument door zijn productie daarop af te stemmen. Struisvogels, bizons of andere minder vanzelfsprekende teelten zijn niet langer een utopie. Hun impact op de totale landbouwoutput blijft evenwel zeer beperkt.

De biologische landbouw biedt een milieuvriendelijk alternatief voor de klassieke productielandbouw. Zonder gebruik te maken van chemische bestrijdingsmiddelen of additieven wil men milieu en mens hoogkwalitatieve producten aanbieden.

Door de voedingscrises van de jaren 1990 kent de biolandbouw in België een echte boom die ondertussen over haar hoogtepunt heen lijkt te zijn. In totaal neemt de biolandbouw ongeveer 1,5 % van het landbouwareaal voor haar rekening.

Thuis bij de boer

Verkoop aan huis heeft altijd bestaan op het platteland. Een kist appelen, een zak aardappelen of de dagelijks verse melk in het kannetje blijven tot vandaag in vele huishoudens vanzelfsprekend.

De rechtstreekse verkoop aan de consument van afgewerkte producten met een meerwaarde zit duidelijk in de lift. Hoeveroomijs, boerenkaas tot zelfs verwerkte vleeswaren zijn producten die de boer marges verlenen die hij op zijn basisproducten niet kan verkrijgen.

Een andere mogelijkheid tot verhoging van de inkomsten is de valorisatie van het eigen erfgoed. Vele boerderijen worden (ten dele) heringericht met het oog op verblijfsvakanties.

De bezoeker kan genieten van de rust en de open ruimte in de boerderij-omgeving en deelnemen aan het leven op de boerderij. Voor de boer betekent de investering in 'hotelaccomodatie' een mogelijkheid om zelf zijn inkomen te diversifiëren.

Aankondiging hoeveverkoop, 1990 - 1999, KADOC - KU Leuven, Fotocollectie Boerenbond.

Koolzaadveld, 1990-1999, Boer & Tuinder, Boerenbond.

Van de nood een deugd

Met Europese subsidies krijgen enkele vergeten teelten aan het einde van de 20ste eeuw een nieuwe toekomst. De bedoeling is vooral om hiermee de productie van alternatieven voor olie als brandstof te stimuleren.

Na 2000 kent daardoor de teelt van oliehoudende gewassen zoals koolzaad en raapzaad een opleving. In 2006 starten de eerste boeren met een eigen tankinstallatie waar koolzaadolie door particulieren kan worden getankt.

Sinds de recente eeuwwisseling krijgen alternatieve vormen van energieopwekking steeds meer aandacht. Milieubesef, maar meer nog de mogelijkheid om met restproducten en energiegewassen een renderende activiteit uit te bouwen, doen de boeren hiertoe overgaan.

Subsidiëring en de toenemende interesse van de grootindustrie leveren de broodnodige financiële en technische impulsen. Biogasinstallaties, windmolens, vergistingsinstallaties en nog andere mestverwerkende concepten krijgen stilaan vaste voet aan de grond bij de landbouwer.

CAG
Centrum Agrarische Geschiedenis

Atrechtcollege | bus 5308
Naamsestraat 63
3000 Leuven
België

+32 (0)16 32 35 25
contact@cagnet.be

De teksten op deze website mogen vrij gebruikt worden met bronvermelding: www.cagnet.be - Centrum Agrarische Geschiedenis.